Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVIII Ч. 117. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 25-го ЧЕРВНЯ 1981 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JUNE 25, 1981 No. 117. VOL. LXXXVIII

СЕНАТ ЗСА ПРИЙНЯВ РЕЗОЛЮЦІЮ У СПРАВІ РЕЛІГІЙНОЇ СВОБОДИ В УКРАЇНІ

Вашінгтон. — Вашінгтонське бюро Республіканської партії повідомило, що резолюція сенатора Берри Голдвотера в справі церкви і релігійних переслідувань в Україні прийнята Сенатом і переслана до Палати репрезентантів. Разом зі сенатором Голдвотером коспонзорував цю резолюцію демократичний сенатор з Арізони Денніс ДеКончіні.

У своїй резолюції сенатор Голдвотер нав'язав до насильної спроби Москви і Російської Православної Церкви підпорядкувати собі християнські церкви в Україні. Одначе тут, якщо йти за повідомленням з республіканської головної кватири, вкралися неточності. В тому повідомленні, а можливо також у резолюції змішано Українську Католицьку Церкву з Українською Автокефальною Православною Церквою в Україні. Росіяни намагалися ліквідувати обидві, вживаючи до цього як інструмент Руську Православну Церкву. Тільки що у випадку Української Автокефальної Православної Церкви їм це вдалося, а у випадку Української Католицької Церкви — ні.

Протизаконний й самозванчий так званий „собор", скликаний з ініціятиви НКВД у Львові 1946 року, „схвалив" ліквідацію Української Католицької Церкви, але це його рішення залишилося на папері. Тільки деякі священики перейшли на службу до Російської Православної Церкви, а більшість, як і миряни, залишилися вірні Українській Католицькій Церкві. Зате ні один Владика не перейшов до тієї російської церкви, й усі вони загинули в Сибіру на каторзі, а врятовано тільки Митрополита, а тепер Патріярха й Кардинала Йосифа Сліпого завдяки найвищій закордонній інтервенції. Сьогодні Українська Католицька Церква поза залізною заслоною живе у катакомбах. У підпіллю діють сотні її священослужителів, яких ведуть їхні підпільні єпископи.

До якої міри ясно представлені ці справи у резолюції сенатора Голдвотера, не можна сказати, не маючи оригінального й повного тексту на руках.

Лікарі зідентифікували недугу Папи

Ватикан. — Негайно після прибуття до медичного центру Джемеллі Папа Іван Павло ІІ був підданий докладним лікарським оглядинам. Після всебічної аналізи його стану лікарі одноголосно ствердили, що йдеться про плеврит правої легені. Властне це було причиною постійної високої гарячки.

Після ствердження характеру недуги лікарі зразу застосували відповідні заходи й медикаменти. Це вже в короткому часі поліпшило здоровельний стан Папи. Одначе, лікарі ще не зовсім певні, що було причиною захворіння Папи на плеврит. Це є однією з причин того, що лікарі дальше досліджують фізичний стан Папи.

Вже дотеперішні перевірки потвердили раніщу опінію лікарів, що немає ніякої серйознішої небезпеки для здоров'я Папи, й сучасна медицина без труду впорається з його теперішньою недугою. Наступного дня після прибуття до шпиталю Папа відправив у своїй кімнаті в шпиталі Богослуження в сослуженні декількох священників.

Прокуратура в Ірані видала наказ арешту президента

Тегран, Іран. — Іранський парлямент на своєму пленарному засіданні вирішив більшістю 177 голосів проти одного та з одним здержаним визнати президента Абольгассана Бані-Садра некомпетентним і нездібним виконувати обов'язки президента Ірану. Аятолла Хомейні згідно з повноваження, застереженим йому конституцією, має тепер право остаточно позбавити Бані-Садра того посту. Не чекаючи на рішення аятолли Хомейні, прокуратор Алі Коддусі видав наказ всім поліційним станицям та урядам безпеки й порядку арештувати Бані-Садра, це тільки він появиться.

Нові заходи ісламського режиму проти президента Бані-Садра збіглися з іншими кроками, які вказують на загострення та на нові засоби відстрашування опозиції й інакшедумаючих. В останніх вуличних зударах загинуло в самому Теграні принаймні 24 особи. А такі заворушення повторилися у інших різних осередках. Більшість убитих загинула від поліційських куль та з рук ісламських фанатиків, які проявляються щораз активніше. Відомий ісламський суддя, якого популярно називають аятолла — кат Садег Хальхалі — заявив у парляменті, що 35 осіб, арештованих в часі останніх вуличних заворушень, мусять бути негайно розстріляні. Дотепер Хальхалі послав на смерть сотні противників режиму, або за інші провини і тому його остання вимога буде без сумніву, виконана.

Як населення реагуватиме на загострення режиму й провадження поширеного терору, годі передбачити. Інформаційне агенство Парс повідомило, що в цілому ряді міст почались вуличні виступи, які поліція та частини й ісламські оборонники мусіли розгоняти силою. До тих міст належать Загідан, Бебеган, Бандар Аббас, Мещед, Шіраз, Гамада на, а навіть столиця й місце постійного перебування аятолли Хомейні — Кум. Відбулися вуличні виступи і в прифронтовій полосі, головно в Агвазі.

Місце теперішнього побуту Бані-Садра зовсім невідоме. Навіть невідомо, чи він є ще в Ірані, чи вже вдалося йому втекти за кордон. Іранська поліція арештувала його жінку, але після короткого часу випустили її знову. Трійка, яка буде тимчасово виконувати обов'язки президента країни — Гаятолісльям Рафсанджані, предсідник парляменту, Мохаммед Алі Раджай, прем'єр, та аятолла Мохаммед Бегешт, лідер Ісламської республіканської партії — виконуватимуть ті обов'язки до вибору нового президента. Коли мають бути нові вибори президента — невідомо.

В СЛІД ЗА ФРАНЦУЗЬКИМИ СОЦІЯЛІСТАМИ італійські також почали швидко прибирати на силах. В останніх виборах до різних провінційних установ голоси, віддані за соціялістичних кандидатів, майже подвоїлися. Коли в останніх виборах коло 12 відсотків всіх відданих голосів припали на соціялістичних кандидатів, то при теперішніх провінційних виборах відданих на соціялістичних кандидатів голосів було вже 25 відсотка, тобто вони майже подвоїлися. Комуністи втримали свій дотеперішній стан посідання і посадником Риму буде далі комуніст.

МОСКВА АТАКУЄ ЗАХІДНЮ НІМЕЧЧИНУ

Москва. — Відзначуючи сорокову річницю початку совєтсько-гітлерівської війни московська пропагандивна машина, а в першу чергу партійний офіціоз „Правда" почали атакувати Західню Німеччину і її політику. Москва не може стерпіти, що Західня Німеччина намагається вести самостійну політику й не оглядається на вимоги, що їх висуває Кремль.

Речник Кремля Леонід Замятін пішов так далеко, що закинув Західній Німеччині відродження гітлерівських настроїв та пробував доказати, що властне відродження і зріст тих настроїв є в основі прихильної постави Бонну до Польщі і сучасних ферментів у ній. „Правда" зі свого боку висловила переконання, що Західня Німеччина „зближається до небезпечної лінії", поза якою починається антисовєтська політика й зріст загрози совєтському режимові.

Особливо не подобається Москві, що в Західній Німеччині не ведеться постійної пропаганди проти націонал-соціялізму та проти імперіялістичних плянів Гітлера. Брак такої пропаганди Москва вважає доказом „антисовєтської й антикомуністичної постави" сучасної Західньої Німеччини. При цій нагоді совєтська пропагандивна машина змінила „свою пропаганду проти плянів розміщення у Західній Німеччині й інших країнах Европи американських ракет Першінг-2 та інших. Совєтські засоби масової інформації та пропаганди ані словом не згадують про те, що Москва розмістила в Східній Німеччині та інших сателітних країнах велике число своїх ракет СС-20, які мають атомові головки. Засяг совєтських СС-20 обіймає дослівно всю Европу включно з Британськими островами.

Комуністи ввійшли до уряду Франції

Париж, Франція. — Після чотиригодинних розмов у головній кватирі КПФ у Парижі соціялістичні й комуністичні лідери не договорилися остаточно в справі міністерських портфелів для членів комуністичної партії. Одначе заяви керівних діячів соціялістичної партії, як і голоси добре поінформованих пресових органів указують на те, що соціялісти в засаді погодилися на вхід комуністів до уряду.

Вхід комуністів до уряду у Франції стане великим переломом в Европі. Вже від десятків років поміркованi уряди европейських країн послідовно уникали того, щоб прийняти комуністів у свій склад, хоч у деяких випадках комуністи творили численні парляментарні фракції. Особливо в Італії, де комуністична партія друга після християнських демократів по величині, Енріко Берлінгер, лідер комуністів, вів постійно кампанію за здобуття місць у кабінеті міністрів. У цілі він договорився з християнськими демократами, підтримував їхні різні політичні проєкти, але християнські демократи не зважувалися на включення комуністів в уряд, зате давали їм різні прерогативи, особливо в парляменті. Це одначе, комуністів не вдоволяло. В Франції, де комуністи мали одну п'яту депутатів у парляменті, ситуація довгі роки була іншою. Там існувало фактичне порозуміння між центровими елементами довкруги президента Валері Жіскара д'Естена й деголістами, які творили таку велику більшість у парляменті, що комуністи не мали ніяких підстав домагатися входу до уряду. Поразка Жіскар д'Естена при виборах на президента й вибір соціялісти Франсуа Міттерана на президента Франції змінили в основі цілу французьку внутрішньополітичну ситуацію. До того прийшли парляментарні вибори, які завершили процес основних змін в укладі політичних сил у Франції. Соціялісти здобули абсолютну більшість, бо 285 мандатів на 491 місце у парляменті. Всі інші партії втратили приблизно по половині своїх дотеперішніх мандатів. Деголісти мали перед тим 153, а тепер здобули тільки 83, комуністи впали з 86 на 44, група колишнього президента Жіскара д'Естена майже перестала існувати як парляментарна фракція. Вона втратила на 64 дотеперішні місця 55 і тепер не має навіть десяти місць у парляменті, через що її роля в парляменті фактично, принаймні на

„Я МАЮ ВСІ ПІДСТАВИ ВВАЖАТИ СЕБЕ ЗАКЛАДНИКОМ ЦК КПСС," — КАЖЕ В. ЧОРНОВІЛ

Копію цього листа В. Чорновола до Президії XXVI з'їзду КПСС, надіслала до редакції Раїса Мороз разом із власною статтею, яку містимо також у цьому числі „Свободи" на 2-ій сторінці. — ред.

„ВІДКРИТИЙ ЛИСТ

Вячеслав Чорновіл

Провокація, влаштована 9-го квітня (1980 року) в Якутії, де я докінчував політичне заслання, і подальша фабрикація моєї „кримінальної справи" не могли бути здійснені за ініціятивою місцевих органів влади. Я — не безім'яна особа в рядах жорстоко переслідуваної в СССР легальної політичної опозиції. На ряді мов світу друкувалася моя публіцистика: останній документальний твір про радянські політтабори примусової праці з'явився в англійському перекладі всього за кілька тижнів до нового арешту і, без сумніву, його прискорив. Певним етапом національно-демократичного руху на Україні при початку 70-их років був редагований мною позацензурний журнал „Український вісник". Як журналіста і публіциста мене в 1978 році прийнято почесним членом голляндської секції Пенклюбу, відзначено англійською журналістською премією 1975 року. За те ж саме мене „відзначено" двома вироками радянських судів на чисто політичних процесах у 1967 і в 1973 роках. У політтаборах Мордовії, де мене тримали з 1973 по 1978 рік, я був одним із фундаторів щорічного Дня солідарности з українськими політв'язнями 12-го січня, одним з організаторів боротьби за статус політв'язня, проект якого я написав, та інших колективних акцій. Незадовго до останнього арешту була оприлюднена моя заява про вступ до Української Гельсінкської Групи із закликом наслідувати мій приклад. Тому зрозуміло, що ризиковне для престижу органів радянського правосуддя рішення штучно перетворити мене в кримінального злочинця, морально дискредитувати мене і обстоювані мною ідеї, зфабрикувавши огидне звинувачення в „спробі згвалтування", приймалося не на рівні прокурора приполярного містечка Мирного, котрий формально санкціонував мій арешт.

Що я став жертвою плянової широкої операції по придушенню вільнодумства, свідчить і засудження за фальшивими звинуваченнями в хуліганстві, опорі владі, спробі згвалтування і подібних кримінальних злочинах цілої групи учасників Гельсінкського руху, найбільше на Україні.

Не доводиться сумніватися, що цей прийом *політичного гангстеризму*, який приходить на зміну

(Продовження на ст. 3)

В Америці

НАЙБЛИЖЧІ СПІВРОБІТНИКИ президента Рональда Регена повідомили, що Білий Дім плянує переформувати Департамент преси й інформації у зв'язку з тим, що пресовий секретар Білого Дому Джеймс Брейді, який в атентаті на Президента був поважно поранений в голову і невідомо, коли повернеться до активної служби, якщо взагалі повернеться. Лері Спікс, який є одним із заступників пресового секретаря, буде номінований першим заступником Брейді і перенесеться до його бюра, де він буде урядувати аж до часу евентуального приходу Брейді до активної служби. Загально сподіваються, що Спікс буде тепер головним речником Білого Дому у справах інформації, а у випадку непрацездатности Брейді його евентуальним наслідником. Поінформовані особи кажуть, що також будуть пороблені інші пересунення.

ВЕЛЕТЕНСЬКІ ПОЖЕЖІ, які в теплі місяці навідують ЗСА, зокрема стейт Каліфорнію, вже знову загрожують каліфорнійцям. Одного тільки дня, в понеділок, 22-го червня, 50 миль від Сан Франсіско, в Напа, згоріло 39 домів. Вогонь горів і горить досі безконтрольно, а дим можна бачити на віддалі 50 миль від пожежі, в самому Сан Франсіско. В цьому одному вогні вигоріло 20,000 акрів площі довжиною 10-ти миль. Деякі будинки, що згоріли, були оселями заможних американців, що заплатили за ці свої оселі по півмільйона чи чвертьмільйона долярів. Вогонь — підозрілого походження, викликаний, здається, підпалювачами.

У світі

В НАЙРОБІ, КЕНІЯ, ВІДБУВАЄТЬСЯ конференція держав Організації африканської єдности. До цієї організації належать 50 створених у недавньому часі африканських держав. Одною із головних цілей цієї конференції було створити хартію людських прав у редакції членів Організації африканської єдности. Одначе, не зважаючи на всякі зусилля, дотепер не вдалося узгіднити позицій різних учасників конференції. Конференція працює під тиском часу, бо за декілька днів відбудеться „зустріч на вершинах" у особах президентів держав, які входять у склад Організації африканської єдности, а конференція мала б приготовити готовий текст тієї хартії. Учасники конференції дотепер ще не вирішили, чи взяти за підставу своїх ухвал европейське розуміння людських прав і людської гідности, чи загальні принципи універсальної деклярації ОН про людські права.

ЛОНДОН, СТОЛИЦЯ АНГЛІЇ, СТАЄ ЩОРАЗ частіше місцем вуличних демонстрацій і сутичок. Останньо ці демонстрації почали прибирати расовий характер. Імігранти з Азії й Африки, що мають труднощі асимілюватися з англійським суспільством, нелегко знаходять працю, не знають англійської мови, виявляють своє невдоволення, виходячи на вулиці демонструвати. Остання демонстрація для відміни була демонстрацією в дільниці Пекгем. Демонстранти почали нищити господарські приміщення, житлові улаштування тощо, а коли прибула поліція, заатакували й її.

Володимира Гетманського переобрано на голову Окружного Комітету Відділів УНС

Бостон, Масс. — У неділю, 31-го травня ц.р., тут в залі української католицької церкви відбулися річні загальні збори Окружного Комітету. Збори відкрив голова Округи Володимир Гетманський, привітав о.декана Петра Огірка, головного організатора Василя Оріховського та всіх присутніх. Збори почато молитвою, а потім хвилиною мовчанки вшановано пам'ять померлих членів Округи.

Володимир Гетманський

Протокол з останніх річних зборів, який відчитав Дмитро Галонжка, прийнято без змін. Голова Округи В. Гетманський звітував за працю Округи,як теж подав звіт з його участі у союзових та громадських імпрезах. Касир Округи Михайло Франківський був відсутній на зборах, і тому не було касового звіту. Голова Контрольної Комісії д-р Іван Дідюк попросив збори уділити абсолюторію уступаючій Управі хоч не було проведеної контролі, але це буде зроблено невдовзі.

Після цього відбулися вибори і Окружну Управу, яку знову очолив Володимир Гетманський, перевибрано у такому складі: заступник — Василь Мігован; секретар — Дмитро Галонжка; касир — Дмитро Мельник. Контрольну Комісію поновно очолив д-р Іван Дідюк, а на членів вибрано Анну Ремік і Йосифа Ірху.

Предсідник зборів попросив до слова представника Головного Екзекутивного Комітету УНС, головного організатора В. Оріховського. В.Оріховський у своєму слові найбільше уваги присвятив справам УНСоюзу, згадав його ролю та діяльність для добра своїх членів і української спільноти в минулому, тепер і в майбутньому. Подав точний виказ пожертв, які дає Союз на громадські молодечі та харитативні цілі. А накінець закликав до єдности та посиленої організаційної праці.

Після слова головного організатора вив'язалася жвава дискусія, у якій заторкнено цілий ряд громадських та союзових питань.

Найбільше уваги присвячено подіям, які заіснували під час і після XIII Конгресу Укаїнців Америки. Були нарікання на членів Головного Уряду УНС за їхню настанову до УККА, на „Свободу", що вона, мовляв, стала односторонньою і не поміщує звідомлень УККА, а натомість містить статті таких редакторів як Іван Кедрин, Антін Драган, Іван Смолій і інших; що „Свобода" фаворизує Комітет за Правопорядок в УККА, а не поміщує статтей, які критикують згаданий Комітет. На цю тему забрали голос Володимир Гетманський, мгр Орест Щудлюк, Дмитро Мельник, д-р Іван Дідюк, а союзові справи порушили В.Гетманський і Й. Ірха.

На всі питання давав відповіді головний організатор. При тому він попросив не поширювати невідповідних чуток про членів Головного Уряду, чи про щоденник „Свободу", бо це не приносить жадної користі УНСоюзові, ані українській спільноті, а навпаки, її ще більше розбиває. Під теперішню пору нам потрібна єдність, а не розбиття. Просив забути про непорозуміння, а взятися до посиленої організаційної праці, щоб підсилити УНСоюз, бо сильний Союз принесе користь українській спільноті.

Збори закрито молитвою, а тоді голова Округи запросив присутніх до перекуски, яку приготовили Юлія Гетманська, Анна Ірха, Ярослава Галонжка та Ярослава Щудлюк.

ТАБОРОВИКИ — ПЕРШІ ГОСТІ СОЮЗІВКИ В НОВОМУ СЕЗОНІ

Союзівка. — Понад 60 хлопців і дівчат з-понад 15-ох стейтів ЗСА є першими гостями цієї оселі УНСоюзу в новому літньому сезоні.

Біля 50 юнаків і юначок у віці від 12 до 18 років беруть участь в тенісовому таборі, який розпочався в суботу, 20-го червня, і триватиме до середи по полудні, 1-го липня. Вони вправляють у п'ятьох групах, залежно від рівня гри, у двогодинних навчальних сесіях тричі на день. Крім тенісових лекцій, які включають всі аспекти гри, програма включає ще щоденні біги й руханку, навчальні і розвагові фільми й інші види спорту, зокрема плавання, відбиванку і футбол. Табір провадять, як і в минулих роках, Зенон Снилик і Юрій Савчак, а їм допомагають Ігор Луків, Роман і Арета Ракочі та молодий асистент Адріян Кутко.

Учасники тенісового табору на кортах Союзівки.

На дитячий табір у затишному павільйоні „Львів" прибуло 17 дівчат у віці від 7 до 11 років. Крім фізкультурних вправ, таборовички вивчають українські вірші і пісні, займаються малюванням, приготовляють скечі на мистецьку програму, якою вони закінчать таборування в суботу, 4-го липня. Табором проводить Стефа Гаврилюк, а їй допомагають: бунчужна Ляля Кармазин і сестрички — Наталка і Маріянка Гаврилюк, Анізія Кармазин, Катя Таращук і Христя Сапієнза.

Під час відкриття табору в неділю, 21-го червня, до молодих учасниць коротко промовила заступниця головного предсідника УНСоюзу Марія Душник, вітаючи їх на оселі в імені Головного Екзекутивного Комітету і бажаючи гарного перебування на Союзівці.

Молодечий дівочий табір біля пам'ятника Лесі Українки.

СТРАЙК, ЩО ЗАГРОЖУВАВ повітряним лініям в ЗСА і був би стримав 14,200 полетів літаків денно, не відбудеться. Принаймні такі вигляди існують тепер, коли вдалося тимчасово договоритися з повітряними контролерами, ніяк яких плянувала страйк, що мав був початися в понеділок, 22-го червня, і охопити всю країну. Тим часом Уряд погодився на засадничі вимоги юнії контролерів, і це буде коштувати Урядові 40 мільйонів долярів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Послідовність приносить наслідки

Основним закидом проти політики попереднього президента ЗСА Джіммі Картера було це, що його поступування було непослідовне, що він постійно робив зиґзаки, відступав від повзятих рішень, міняв рішення та що він напереміну стосував рішучість і поблажливість. Тактична гра, зиґзаки — це самозрозуміла метода поступування у політиці; чого не можна осягнути прямим шляхом, до того треба маневру — це все самозрозуміле. Одначе в закиді попередньому Президентові — мова не про методи, а про його цілі, про моральну поставу та про фундаменти його політики. Новий президент Роналд Реґен на протязі півроку виявив якраз протилежний характер своєї політики, а саме її послідовність. Досвід показує, що навіть у дуже складних ситуаціях ця послідовність приносить позитивні наслідки.

Керівні діячі політики ЗСА на протязі довгих десятиліть допустили до того, що Москва і відношення до неї з боку Вашінґтону стали в центрі американської політичної думки й діяльности. В той час, коли СССР — це тільки один з елементів і то не найважливіший. Москва — головний противник ЗСА, але поза Москвою є цілий ряд інших відтинків і інших завдань, які в ніякому разі не можуть бути в тіні відносин до Москви.

Москва дуже добре розуміла користі з витвореного стану і тому намагалася, якщо було треба — натиском, а якщо було треба — підступом, або маневром, або навіть малими тактичними уступками стояти в центрі уваги Америки. Коли прийшов новий президент у ЗСА, Л. Брежнєв поспішився зразу запропонувати якнайбільш офіційно „зустріч на вершинах". Плян у нього був простий: продовжити пов'язання ЗСА з Москвою. Втримати той стан, у якому Москва відіграє центральну ролю в американській політиці. Одначе цим разом аж ніяк не вийшло. Не зважаючи на натиск різних американських союзників — Франції, Західньої Німеччини й інших европейських держав, але треба признати з вийнятком Англії і її прем'єра Марґарет Тачер — з Вашінґтону та особисто від президента Реґена падала та сама спокійна, чемна але рішуча відповідь: так, коли прийде час, відбудеться і та зустріч. Але вона не найважливіша і не єдина в програмі політики нового Президента і його Уряду.

Уміжчасі американська політика мала й має інші завдання. Вона мусить відновити союзні пов'язання із різними державами світу, поправити співпрацю з іншими, створити надійну оборонну систему і відповідні умови для дальшого розвитку і ЗСА і інших країн світу.

Послідовна політика Вашінґтону і її рішучі заходи для створення тієї оборонної системи проти московського імперіялізму вже в короткому часі принесли очевидні наслідки. Озброєна до зубів Москва побачила своє безсилля і безсилля мільйонів тонн сталі й інших металів перелитих і перекованих у її танки і інші роди зброї. Власне з того почуття безсилля витікає безперервний потік пропозицій Москви при кожній нагоді розпочати розмови з Вашінґтоном. Ціль тих розмов завжди та сама: з одного боку припинити, або принаймні сповільнити творення тієї оборонної системи, а з другого наново зв'язати ЗСА з Москвою, щоб якраз між ними відбувалися всі найважливіші справи та щоб між ними западали найосновніші рішення.

Московські політики терпеливі. Не зважаючи на всі відмови, а навіть на прямі виступи Америки проти Москви, вони далі пропонують. І знову на бенкеті у честь бельгійського міністра закордонних справ Шарля-Фердінанда Нотомба Ґромико заспівав тої самої. Він говорив і декілька разів повторяв: „Що нам потрібно під сучасну пору — це розмови про суттєві проблеми, а не як поводитися у переговорах. Факт, що ЗСА взяли напрям на переведення у життя своїх плянів приміщення своїх ракет у Західній Европі за всяку ціну. І власне цьому, а не тільки самим розмовам, слід дати першенство. Потрібно і можливо — підкреслюю потрібно і можливо — є добитися звороту до стримання збросневих переговорів і осягнення роззброєння".

Ми таки дуже віримо, що Москві „потрібно розмови про суттєві проблеми" з Вашінґтоном. І вони прийдуть. Напевно прийдуть, тоді коли прийде час на них. Коли відбудуться розмови і налагодяться справи з Токіо і Пекіном, Західньою Европою і державами Середньої й Південної Америки — тоді прийде час на розмови з Москвою, можливі, навіть „на вершинах". А стосовно роззброєння, про яке говорив Ґромико, то також справа ясна: Москва хоче говорити про припинення дальших зброєнь, бо сама узброївшись до крайніх меж може в такій ситуації говорити про роззброєння. Вашінґтон має пряму і щиру відповідь: роззброїться до такого стану, який був перед тим, приверніть попередню рівновагу в зброєнні, а тоді можна буде говорити й договорюватися. Але Москва на це не піде. Вона бо не хоче роззброєння, ані щирих розмов, вона хоче ще раз обдурити партнера. Та це цим разом їй не пощастить.

Раїса Мороз

РЯТУЙМО В. ЧОРНОВОЛА!

Закордонне представництво Української Гельсінкської групи одержало копію Відкритого листа з лютого 1981 року відомого українського журналіста і політв'язня, члена Української Гельсінкської групи, спрямованого до XXVI з'їзду КПСС. Хочу скористатися нагодою, щоб коротко змалювати цю небуденну постать, розповісти про Вячеслава Чорновола. Не буду перелічувати його біографічних даних чи перераховувати кількість його арештів і присудів, як це, звичайно, робиться тут при поданні подібних повідомлень. Про Чорновола друкувалося досить матеріялу і кожний зацікавлений може довідатися про такі речі сам. Мені лишень хотілося б, як одній із його найближчих приятелів, поділитися враженнями про його особу, спробувати визначити його внесок та місце в національно-демократичному русі в Україні на протязі останніх двох десятиліть. Бо, як мені здається, саме про нього до болю мало знають і майже нічого не діється серед українців у вільному світі на його оборону.

Безкровна, але менш кривава, беззбройна, проте не менш жорстока боротьба цвіту українського народу з панівним нелюдським режимом дала на протязі останніх двох десятків років багато яскравих імен: Іван Світличний, Іван Дзюба, Василь Стус, Олекса Тихий, Левко Лук'яненко, Микола Руденко, Євген Сверстюк, Микола Горбаль та багато багато інших відомих і менш відомих прізвищ. Траплялись серед цих людей такі, що не витримували тиску й нерівної боротьби і каялися, інші, стомившись, відходили. Одні відходили в родинний затишок, у спокій, інші — на довгі роки в тюрми й табори. На їхнє місце приходили інші, перебираючи естафету. Прізвище Вячеслава Чорновола, з'явившись раз на обрії українського руху на самих його початках, вже більше з нього не зникало. Але навіть і серед тих, хто не відійшов, не відступився, стояв і продовжує стояти на символічних барикадах боротьби, постать Чорновола без перебільшення (хіба що поруч з постаттю Левка Лук'яненка) — найяскравіша, а його внесок у ідею звільнення українського народу від духовного рабства (не применшуючи внеску інших) — найвагоміший. Деякі із своїх заслуг в українському національно-демократичному русі він називає у своєму відкритому листі до XXVI з'їзду КПСС, і це він пише з виразною метою і не з бажання почванитися: насправді, він не перелічив і десятої долі того, що зробив для руху в цілому і для кожного з нас зокрема.

Кмітливий і винахідливий, дотепний і чарівний у щоденному житті, Славко Чорновіл, де б не перебував одразу ж ставав магнетом, що притягає і згуртовує людей. Треба було бути там, поруч із ним, щоб оцінити його як людину, найкращого порадника і вірного друга-приятеля у найскрутніших обставинах. У короткі проміжки між арештами та засудженнями він був для нас всім: натхненником і редактором наших заяв і протестів (мою першу заяву на оборону ув'язненого чоловіка, яка пізніше опинилася тут, за океаном, він, бачачи мою безпорадність у написанні подібних речей, сів і написав власноручно, я ж лише переписала підписала і відправила її в різні установи), організатором матеріяльної допомоги родинам ув'язнених, батьком і „матір'ю" для всіх нас, дружин політв'язнів. Його дружнє плече було завжди напоготові підтримати і прихистити покривджених і переслідуваних.

Такої ж слави зажив Вячеслав і в Мордовських таборах: недурно ж політв'язні називали його жартома „зеківським генералом". Він захищав і своєю дипломатією не раз рятував відвертого й запального Василя Стуса від зайвих цькувань і переслідувань табірної адміністрації, а коли треба було, то сідав і шив кілька пар рукавиць для невідомого нікому політв'язня-побратима Долішнього, якому через невиконання пляну відмовляли у побаченні з рідними. Не було в нього ніякого чванства й пози, хоч свою ролю і собі ціну він, звичайно, знав і усвідомлював.

Не помилюся, коли скажу, що більшість ідей і найефективніших починань у практиці й філософії українського руху опору належить Чорноволові. Мало хто тут може оцінити, якої мужности треба було, щоб взяти на себе редаґування „Українського вісника", коли каґебісти на саму лише згадку про „Вісник" синіли від люті, уважаючи його чи не найгіршою „крамолою". І якої винахідливости треба було, щоб у таких неймовірних умовах постійного цькування, слідкування й переслідування продовжувати його випускати!

Ще не на часі оприлюднювати всього того, що Чорновіл зробив чи написав. Деякі з найперших і найжагучіших викривальних творів українського самвидаву належать перу Вячеслава Чорновола. Ідею бойкоту незаконних закритих судів над українським вільнодумством і відмову свідчити на таких судах започаткував і вперше здійснив Чорновіл. Численні заяви на захист ув'язнених, протести проти беззаконня й російського шовінізму на Україні, — усього тут не перерахувати, проти чого піднімав свій мужній голос Вячеслав Чорновіл.

За нормальних умов своєї власної держави Україна б мала в особі Вячеслава Чорновола блискучого публіциста і, не перебільшуючи, талановитого державного діяча з усіма належними атрибутами: глибокою мудрістю, толерантністю, безстрашшям, умінням швидко й безпомильно зорієнтуватися в найскладнішій ситуації. І ось така незвичайно цінна людина приречена на ролю вічного в'язня, на поступове інтелектуальне і духовне зубожіння, на ролю „пропащої сили".

Прізвище Вячеслава Чорновола серед не-українців відоме. Його ім'я як українського опозиційного журналіста чи не найперше з'явилося в англомовній пресі у зв'язку з опублікуванням його праці „Лихо з розуму".

Залишилося тільки, щоб і українська громада у вільному світі оцінила свого великого земляка і доклала всіх зусиль, щоб врятувати його від загибелі.

Лука Луців

ЧИ ЦЕ МОЯ ОСТАННЯ КНИЖКА?

Маю на думці книжку, що називається „Література і життя", яка щойно появилася у Видавництві УНС „Свобода" і має 480 сторінок. Уже сам заголовок свідчить про те, що я думаю про можливість появи ще однієї моєї книжки, але в якому Видавництві, бо „Свобода" видала мені досі вже такі книжки: про Шашкевича, Кобилянську, про УСС, Івана Франка, Тараса Шевченка й Василя Стефаника, а тепер ще й „Літературу і життя". Це рекорд у цьому Видавництві! Це може декому не подобатися, але я легко можу поділитися із заздрісними своїми прибутками, а навіть і „славою", яку Шевченко звав „задріпанкою п'яною", якщо б такі заздрісні знайшлися...

А тепер кілька слів про свою нову книжку, про яку її редактор Антін Драган сказав, що вона могла б придатися нашим школам українознавства, бо в ній є по кільска статтей про наших найбільших письменників: Тарас Шевченко (сім статтей), Іван Франко (5), Богдан Лепкий (4), Ольга Кобилянська, Василь Стефаник, Володимир Винниченко і Василь Пачовський — по дві статті. Є в книжці і статті про двох наших священиків — Маркіяна Шашкевича та Тимотея Бордуляка. Написав я і про твори Івана Багряного та про О. Корнійчука й О. Гончара. Це, а також стаття „за що московська „Правда" нападає на В. Сосюру", не подобалося якійсь „націоналістці" і вона, два роки тому прочитавши зміст нашої книжки, написала, що я не повинен писати про комуністичних письменників. Такий самий ревний „націоналіст" надрукував цю нагану для мене, не знаючи про те, як там в Україні мене „вихвалюють" за те, про що я писав у „Свободі".

У моїй книжці є і довший відділ рецензій, написаних в роках 1929-1939 (ст. 321-448). Це оцінки коло 150 книжок, а число авторів, яких книжки оцінені в цій книжці, становить багато більше, як півсотні. Це поети, прозаїки, науковці й публіцисти. Вони східняки й західняки та еміґранти. Наведемо тільки прізвища із однієї третини сторінок, на яких надруковані рецензії: Б. Лепкий, Федір Дудко, Смолич, Є. Ткаченко, Голота, Степан Смаль-Стоцький, Д. Николишин, І. Мірчук, Лопушанський, Г. Епік, Йогансен, Хвильовий, Любченко, Осьмачка, Панч М. Куліш, Я. Качура, Любченко, Кириченко, Д. Фурманов, П. Істраті, М. Козоріз, Віктор Петров, Підмогильний, В. Пачовський, Є.Ю. Пеленський, Борис Гомзин... Це тільки з третини тих сторінок, що присвячені рецензіям...

Знаю, що мої рецензії не можуть усім подобатися. Я писав їх для „Свободи", щоденника, що його читають тисячі. Та я не дбаю про те, щоби подобатися, лише вибранцям. Я вдоволений тим, що можу інформувати читачів „Свободи" про нашу літературу в поневоленій Україні й у вільному світі, які, як я це бачу із численних листів від них, вдоволені з того, що я роблю. Не місце тут наводити голоси признання для мене, згадаю тільки про два голоси, які я мав від двох осіб, бо вони походили від зовсім об'єктивних осіб. Покійний Митрополит Шмондюк сказав мені, під час перебування у Бруклині, що він подивляє мене, що я можу стільки книжок читати і про них писати. Відомий читачам „Свободи" жид, чи як кажуть, еврей, Йосиф Шварц, писав мені, що він сумнівається, чи знайдеться хтось між українцями, хто продовжував би мою працю, коли я припиню її робити... Наш часопис не може належно винагороджувати за рецензію книжки, на яку, деколи треба витратити і кільканадцять годин... Та залишім цю, як дехто може подумати, самохвальбу, вертаймося до моїх рецензій. Ось уривок із рецензії на книжку Івана Керницького (відомого всім Ікера), яка вийшла була у Львові 1934 року під назвою „Святойванські вогні". „В цій книжці такі оповідання, як „Стара хата", „Коладник" і „Спомин" можуть нагадувати в нашій літературі Стефаника та вже саме поставлення 20-літнього автора поруч автора „Мого слова" є для Керницького найбільшим признанням. Боїмося тільки, щоб молоденький автор не спочив на лаврах після тих дитирамбів, які є в „Передмові" („правдивий письменник з крови і кости", що „вродився для відзначень!") Він повинен пам'ятати, що великий Франко написав: „поета семпер тіро".

У цій книжці подана ще й „Бібліографія" писань автора на сторінках 449-466. Закінчує цю мою книжку коротка автобіографія під заголовком „Трохи про себе самого" (ст. 467-480).

На жаль, при ломці помішані в одному місці сторінки, і читачі мусітимуть при читанні на це уважати. Це є для мене дуже неприємне, бож я працював для цієї друкарні понад 18 років, та всіляко буває на цьому світі... Я тепер вже від десятьох років не працюю у „Свободі", тільки до неї дописую...

* * *

Наприкінці треба б відповісти на запит, поставлений в заголовку цієї статті. „Література і життя" могла б не бути моєю останньою книжкою, якщо б знайшовся хтось такий, що видав би, вже мою напевно останню книжку, в якій були б надруковані ті всі мої рецензії, що друкуються в „Свободі" вже від кількох років. Мої

(Закінчення на стор. 4)

Михайло Ільків

НОВА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА

Нова економічна політика теперішнього Уряду ЗСА у Вашінґтоні зовсім не нова, а також вона ще не є перевіреною економічною теорією. Це радше мішанина старих і нових господарських ідей. Тому з цієї точки погляду ризико господарської реформи країни не є таке велике, як деякі критики його вважають. Але знову з другого боку не треба надіятися на великі успіхи цієї нової економічної політики.

Сьогоднішній економічний напрям не можна визначити прямою лінією, зокрема в такій промислово розвиненій країні, як ЗСА. В господарському комплексі різних проблем є час розвою і занепаду. Перед економістами-дослідниками — розв'язка складних господарських проблем, головно із-за нерівномірного розміщення мінералів і сировини, конечної в господарській активності. Коріння господарської нестабільности розрослися уже давніше, тому сьогоднішні урядові і приватні чинники визнали, що економіка країни вимагає реформи, а з цим роблять усякі заходи, щоб її уздоровити. Ідея господарської реформи зокрема була наголошена в часі виборчої реторики на президента ЗСА в 1980 році.

Найважливішою справою нової економічної політики Уряду ЗСА — це збалянсування федерального бюджету, засобом сповільнення випуску грошей. Від часу Другої світової війни федеральний бюджет 29 разів був дефіцитний. У такій ситуації Уряд мусів позичати гроші на покриття заборгування. Випуск грошей збільшував фінансові резерви кожного року значно скорше, як ріст продуктивности, що в основному поглиблювало інфляцію. З другого боку урядові позички зменшували кредити для приватного господарського сектора, що в результаті причинилося до занепаду народного господарства. Забагато грошей в обороті у відношенні до господарських дібр — збільшувало ціни на товари, це звичайне перевірене правило ринку. Тому національна монетна реформа вимагала такого напрямку фінансової політики країни, в якому продукція балянсувала б ріст грошей. Сповільнити ріст інфляції можна тільки через зменшення випуску грошей на ринок.

У промислово заавансованих країнах звичайним правилом ринку є те, що продуктивність витворює свої власні потреби. Якщо подача (пропозиція) товарів на ринок залишається не проданою, тоді ціни на надвишку товарів знижуються до рівня, за які їх продадуть. Не продані товари означають, що консумція зменшується, натомість ощадності повинні б збільшуватися. Збільшення ощадностей повинно бути стимулом до зниження відсоткового ступеня, при тому також збільшення інвестицій в економіку країни. Таке економічне коливання повинно б збільшувати затруднення робітництва. На довгу мету ця складна і експериментальна нова економічна політика повинна б себе виправдати. Моральну відповідальність за успішну реалізацію такої економічної концепції повинен нести приватний господарський сектор, з тим, одначе, що роля федеральної контролі повинна бути зредукована.

Центральним пунктом такого напрямку нової економічної політики була б реформа податкової системи. Зниження податків повинно б бути стимулом до збільшення продукції, почерез збільшення консументами комерційної активности. Високі податки звичайно бльокують господарський ріст. Робітник погодиться тяжче працювати, якщо з цього матиме більшу користь. З другого боку, нижчі податки збільшать інвестиції у розбудову нових і поширювання старих підприємств. Цього роду господарські поліпшення повинні б змодифікувати економіку в користь збільшення продукції. У відповідь збільшення подачі товарів на ринок повинно знизити ціни на товари, та зменшити інфляцію. Отже, теоретично нова економічна політика виглядає всесторонньо охоплюючою і практичною. При тому, якщо бюджет буде збалансований, тоді цінність доляра піднесеться, а зменшиться ріст грошей без обмеження на кредит. Зменшення податків повинно б бути заохотою до збільшення продукції, інвестицій у підприємства та зменшення інфляції, або

(Закінчення на стор. 4)

Микола Кушніренко

ВОЛОДИМИР ВИННИЧЕНКО ЯК ПИСЬМЕННИК У СПОГАДАХ СУЧАСНИКІВ

I

У статті „Чорна пантера" і „чорна пляма на совісті" („Свобода", ч. 74 18-го квітня ц. р.) Марта Тарнавська запитує: „Чи можлива така дивовижа, як великий письменник, що його не читають і не знають читачі власного народу?" Це запитання стосується Володимира Винниченка. Шановна авторка ставить ще й такі питання: „Хто винен в тому, що Винниченко невідомий кільком поколінням українських читачів?"... „Хто заподіяв такий каригідний злочин українській культурі? Хто зробив таку кривду моєму поколінню?" (що не читало Винниченка).

Постараємось відповісти на ці надто гострі запитання. На друге з них можна відповісти коротко: „Винен" сам Винниченко, що його творчістю перестали цікавитись українські читачі, а на европейських сценах його п'єси не втримались. Із цієї відповіді, котру нижче обґрунтуємо, випливають й інші. Отже ніхто ніякого „злочину" не заподіяв у зв'язку з незацікавленням Винниченковою творчістю і „кривди" особливої також від цього нікому не було. Свою особисту кривду авторка вже направила, прочитавши Винниченкові твори, що ними захопилася. Але література — це рід мистецтва, у ньому нема абсолютних і точних оцінок. Найоб'єктивніший критик літератури — час. Що витримало його пробу, те залишається у скарбниці літератури світової чи української.

Правда, був ще один важливий позалітературний чинник, що підсилив байдужість українського читача до Винниченка. Це його „політика", що її українці на західніх землях і на еміґрації засудили.

„Чорна пляма на совісті української еміґрації" лежить не від байдужости до Винниченкових творів, а від байдужости до української мови, що поступово стає мертвою мовою. Не лише „Винниченко невідомий кільком поколінням українських читачів" у діяспорі, а невідомий і Шевченко і вся українська література.

Гріхи української еміґрації стосовно Винниченка, як їх перерахувала авторка, — ілюзорні. „Хвалити ілюзію" можна з успіхом в поезії, але в публіцистиці ілюзія шкідлива, як шкодила Винниченкові утопійно-реформаторська настанова в політиці. („Хвалю ілюзію" — це заголовок збірки поезій пані Марти Тарнавської, що свідчать про виразний поетичний талант авторки).

Винниченкова літературна творчість належить вже до літературної історії. Лише в її світлі та через оцінку Винниченкової творчости її сучасниками і пізнішими літературними критиками можна визначити її приблизну теперішню вартість.

В. Винниченка увів в українську літературу великий меценат і майстер мемуарів Євген Чикаленко (1861-1929). Він намовляв В. Н. Науменка надрукувати перше Винниченкове оповідання „Краса і сила".

„Пізніше", — пише Є. Чикаленко, — „коли В. Винниченко довідався, що то сталося по моєму напосіданню, він став у мене частіше бувати і звав мене своїм „хрищеним батьком"... Коли Винниченко звернув із свого первісного шляху і замість художнього малювання справжнього життя, до чого він має від природи великий хист, став публіцистом в белетристичній формі, я дуже жалкував, що не познайомив його з Житецьким, може Винниченко, під впливом такого широкоосвіченого знавця літератури, не звернув би з свого правдивого шляху і тепер став би нашим Чеховим або Горьким... Правда, Винниченко тепер (1923 рік — М.К.) ще в самім розцвіті своїх літ, може він і покине оте своє моралізування в краснім письменстві, а дасть волю свойому стихійному талантові, який так яскраво проявляється в його невеликих безпретенсійних оповіданнях". 1) Через 13 років після цієї характеристики, літературний критик Михайло Рудницький писав: „Сила літературного таланту Винниченка спочивала в хисті схоплювати картини й ситуації реального життя. Але він теж любив уводити в свої повісті й п'єси „ідеї", що грішили дидактизмом і наївністю. Від цієї хвилини у його творах зарисовується щораз більша щілина, крізь яку щораз більшою течійкою проривається вода". 2)

Після вбивства Івана Стешенка (1873-1918) у Полтаві 30-го липня, Віктор Андрієвський характеризував цю видатну людину, зокрема літературознавця такими словами: „Своїм глибоким аналітичним розумом критика він умів одріжнити поетичні перли від літературного сміття і не боявся одвести таким улюбленцям товпи, як його товариш по партії Винниченко, належне їм в літературі місце". 3)

Отже Винниченкові твори, на думку В. Андрієвського, подобались „товпі" (юрбі), цебто людям не з виробленим літературним смаком, а пересічній публіці, що цікавиться сенсацією, чи якимись новими незвичайними елементами літературного твору. Такого характеру твори в Америці, за наших часів, іноді попадають в категорію „бестселерів", великі їх наклади швидко продаються, але через рік, чи два, після видання про них забувають, а клясиків і далі перекладають чужими мовами та видають.

Успіх Винниченкових творів був тимчасовий, коньюнктурний. Зрозуміти цю коньюнктуру допомагає твердження Дмитра Чижевського: „Дуже популярним автором у Драмі доби модернізму став В. Винничеко. Виходячи з заперечення народницько-побутового реалізму своїх попередників, він зосередив головну увагу на психологічно-моральних проблемах, що хвилювали інтеліґенцію між двома революціями (1905-1917), з типовим для декадансу замилуванням до патології й обґрунтовання аморальности („Чесність з собою") 4)

Але в західній Европі у 1920 роках ті проблеми вже не „хвилювали інтеліґенцію". На конференції в УВАН (27-го квітня 1980 року) цікаву доповідь виголосив Леонід Рудницький — „Винниченко на німецькій сцені". Року 1922 в Берліні відбувалася вистава п'єс „Брехня" (Die Lüge) і „Чорна пантера та білий медвідь". „Брехня" мала на сцені чималий успіх, але рецензенти — літературні критики писали негативні рецензії, дехто із саркастичними заввагами, особливо на п'єсу „Чорна пантера". Один рецензент писав, що автора вигнали з українського уряду за те, що написав „Чорну пантеру", закінчив він рецензію надією, що Україна і надалі буде постачати Німеччині пшеницю (а не культуру).

(Продовження буде)

Комуністи ввійшли...

(Закінчення зі стор. 1)

теперішню каденцію, закінчилася.

Французькі комуністи на чолі з Жоржом Марше в другій турі президентських і парляментарних виборів, яка була вирішною, підтримали всеціло Міттерана і соціялістичних кандидатів до парляменту й тим, без сумніву, спричинилися до блискучої перемоги соціялістів. Тепер за це вони вимагають міністерських портфелів.

Дотепер соціялісти і особисто президент Міттеран ставили далекойдучі передумови комуністам перед їхнім прийняттям в склад кабінету. Серед них була вимога засуду Москви за збройний напад і окупацію Афганістану, за втручання в справи Польщі, згода на приміщення американських ракет в Европі у відповідь на совєтські СС-20.

Довгі й моментами бурхливі переговори між французькими соціялістами й комуністами вкінці довели до успіху. Обидві сторони поступилися у своїх позиціях. Одначе комуністи мусіли поступитися значно більше. На підставі того домовлення чотирьох провідних комуністів увійшло до уряду.

Комуністичними міністрами стали: заступник комуністичного лідера Жоржа Марше Шарль Фітерман, Жак Раліт, Марсель Рігу та Анісе Лє Порс. Всі вони перебрали менш вагомі пости в кабінеті. Жак Раліт став міністром здоров'я, Марсель Рігу міністром професійного вишколу, Анісе Лє Порс міністром адміністративних реформ. Фітерман перебрав важливий пост, хоч без спеціяльного приділу, а саме державного секретаря, що в европейських парляментарних системах означає міністра відповідального за оформлення державних документів та за різні міжміністеріяльні справи.

ТЕЛЕВІЗІЙНІ ПРОГРАМИ були контрольовані останні понад три місяці добровольцями в кількості 4 тисяч осіб, членів „Коаліції для поліпшення телебачення", групи, яка включає і рух, зорганізований серед американців, відомий під назвою „Моральної Більшости". Коаліція заявила, що вона проголосить всеамериканський бойкот таким спонзорам телевізійних програм, де, на думку групи є „надмір сексу, брутальности і профанації". Ці дозорці-наглядачі над TV, що їх тут називають „моніторами", продивлялися уважно кожну телевізійну серію, яка надається в простір у найкращий для показу час, тобто в „першорядний час", і вкладали зібрані інформації в компютор, щоб побачити, які це спонзори найчастіше підтримують ці обурливі програми, що викликають застереження батьків і громадянства. Ці заходи Коаліції не викликають схвалення трьох великих телевізійних мереж: Сі-Бі-Ес, Ен-Бі-Сі і Ей-Бі-Сі, а вже загроза бойкоту зовсім їм не подобається і вони виступають проти пляну бойкоту.

ДО ЯКОЇ МІРИ ТУРЕЦЬКЕ ЖИТТЯ розложене терористами вказує факт, що поліційні органи натрапляють постійно на інформації про різних високопоставлених осіб у зв'язку з терористичними групами, а навіть актами. Останньо турецька поліція арештувала запідозрених в антидержавній діяльности двох редакторів відомої соціялістичної газети Кумгурієт. Редактора Мегмета Кемаля звільнено з тюрми після двох тижнів, а проти редактора Гікмета Цетінкая далі триває слідство і він перебуває в тюрмі. Безпосередньою формальною причиною арешту Кемаля була його стаття в Кумгурієт, в якій він намагався провести паралелю між теперішніми військовими, які є при владі й тими, які були при владі в добі оттоманської імперії, а точніше в добі її упадку.

„Я маю всі підстави"...

(Продовження зі стор. 1)

вже дискредитованому методові ув'язнення інакшемислячих у психотюрми, викличе неґативну реакцію світової громадської думки, а тому схоплення активістів Гельсінкського руху в СССР і запроторення їх в табори для вбивць, грабіжників і хуліганів було санкціоноване (з урахуванням усіх можливих пропаґандистських виграшів і програшів від таких операцій) на найвищому рівні: членом Політбюра ЦК КПСС, головою КҐБ СССР Ю. В. Андроповим — безсумнівно, всім Політбюром, включаючи Генерального секретаря ЦК КПСС Л. І. Брежнєва — майже напевне.

Отож я, як і мої соратники по Гельсінкському рухові — не жертви судових помилок. Ми — жертви акції *внутрішнього тероризму*. Я маю всі підстави вважати себе закладником Політбюра ЦК КПСС, бо тримання мене в неволі насправді визначається не якимись там фіктивними вироками, а внутрішньою і міжнародною ситуацією, спричиненою в значній мірі політикою керівництва КПСС. Якби не вступ радянських військ в Афганістан і зв'язаний з ним крах політики розрядки, якби не чистка радянського суспільства перед Московською Олімпіядою, я, закінчивши попередній дев'ятирічний термін ув'язнення і заслання, влітку 1980 року був би на волі. Уже після останнього засудження із КҐБ попередили мене, що, якщо я не „втихомирюся", то, давши набутися пару років у товаристві останніх покидьків суспільства, мене, не випускаючи на волю, ще раз засудять — на цей раз за політичним звинуваченням у „наклепі" чи „пропаґанді".

Віддавши леґальній опозиції до соціяльної і національної політики КПСС біля 20-ти років життя, витерпівши за це важкі поневіряння, я опинився тепер в становищі поставленого поза законами вічного в'язня. У теперішній ситуації я не бачу для себе іншого виходу, як домагатися звільнення й виїзду з СССР, де для мене не залишено навіть мінімальної можливости для літературної творчости і політичної діяльности. Цю вимогу я підтримую голодівкою в день відкриття XXVI з'їзду КПСС, заложником політики якої я являюсь.

Лютий 1981. Табір Табяча в Якутії. Вячеслав Чорновіл, український журналіст."

Замість квітів на свіжу могилу
нашого Незабутнього Кузена

бл. п. д-ра Миколи Кузьмовича

зложили 100.00 долярів
на ПРЕСОВИЙ ФОНД „ЮНАКА"
Ірина і Володимир ЧУМИ
Ольга і Роман ГАЄЦЬКІ

Замість квітів і в пошану

бл. п.

ВОЛОДИМИРА ЧЕРЕВАТЮКА

складаємо 25.00 долярів
на ПРЕС-ФОНД „СВОБОДИ"

•

Опечаленим Дружині, Дітям, Внукам і всій Родині складаємо вислови глибокого співчуття.

Петро і Франка ГУМЕНЮК

В світлу пам'ять

Інж. Віктора Вакуловського

зложили на ДІМ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
в Бавнд Бруку, Н. Дж.
50.00 долярів

Евдокія ПОЛІЩУК
Ірина ЛЕВЧУК

У ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

бл. п.

МАРІЇ ДАНИЛОВИЧ

з ЛОДИНСЬКИХ

відправляться

ЗАУПОКІЙНІ СВЯТІ ЛІТУРГІЇ

Ню Гейвен, Конн., 2-го липня, год. 8-ма рано, в церкві св. Михаїла;
Вунсакет, Р. Ай., 1-го липня, год. 9-та рано, в церкві св. Михаїла;
Нюарк, Н. Дж., 1-го липня, год. 7:15 ранку в церкві св. Ів. Хрестителя;
Ню Кенен, Конн., 2-го липня, год. 8-ма рано в монастирі отців Францішканів;
Чікаґо, Ілл., 2-го липня, в церкві св. Володимира і Ольги;
Рим, 2-го липня, в церкві отців Студитів.

•

В пам'ять Найдорожчої Мами, складають на Український Музей у Ню Йорку 200.00 дол., і просять про молитви —

доньки:
ІВАННА ГАНУШЕВСЬКА
І ОЛЕКСАНДРА КИЗИК
з Родинами

Замість квітів на свіжу могилу

бл. п. Дарії Комаринської

нашої Дорогої Землячки з Городенки
на ПАТРІЯРШИЙ ФОНД зложили:

Зеновія й Іван Бундзяки	$20.00	Корнеля і Роман Соболі	20.00
Осипа і Ераст Куровицькі	20.00	Софія і Володимир Костюки	10.00
Зеновія і Василь Никифорук	30.00	Нестор Рибчук	10.00
Марія Рибчук	20.00	Наталія Свевич	10.00
		Іван Станецький	10.00

Гроші переслано на руки Їх Блаженства Патріярха Йосифа.

Ділимося сумною вісткою, що з Божої Волі, 6-го червня 1981 року, відійшов несподівано у Вічність у Чікаґо, Ілл.,

УКРАЇНСЬКИЙ ПОЕТ,

бл. п.

КОНСТАНТИН БОГУСЛАВСЬКИЙ

народжений 22-го листопада 1918 р. в Харкові.

ПАРАСТАС відправлено в понеділок, 8-го червня 1981 р. в похоронному заведенні Музика і Син в Чікаґо, Ілл.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулись у вівторок, 9-го червня 1981 р., о год. 10-ій рано в похоронному заведенні, а опісля на місцевому цвинтарі „Елмвуд".

Залишені в смутку:

Сестра з Родиною в Україні
ОЛЬГА БОГУСЛАВСЬКА — дочка у Філядельфії
ТАМАРА КОМАРОВСЬКА з сином СЕРГІЄМ

•

Замість квітів на могилу, прохаємо складати датки на фонд публікації збірки поезій Покійного на адресу:
„Америка" — Фонд Поезій К. Б.
817 N. Franklin Street, Philadelphia, Pa. 19123

Замість квітів на могилу

бл. п. ОРИСІ СУДЧАК

під час Панахид і похорону в Монтреалі (18-20. 4. 1981), склали на пресфонд „УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИКА":

по $500.00 — д-р Я. і Д. Миндюки (Нюарк, Н. Дж.), О. і Я. Чехут (Сарнія, Онт.);
$150.00 — працівники Української Секції Радіо Канада (Монтреаль);
по $100.00 — М. і В. Баніт (Монтреаль), д-р В. і В. Кліш (Філядельфія);
$60.00 — Л. Т. і М. Білинські (Клівленд);
по $50.00 — М. Стрілецька і Б., К. та М. Роговські (сестра і брати в Канаді і США), Н. Кліш (Філядельфія), д-р Д. Роте (Ен Арбор, Міш,), д-р Я. Рожанковський (Бостон, Масс.), д-р М. і М. Цап (Детройт);
по $30.00 — Л. Жук, д-р М. Антонович (Монтреаль), Л. і Л. Лукомські (Чікаґо), З. і М. Мартинюк (Блумінґтон, Інд.);
по $25.00 — М. Джулинська (Монтреаль), Б. і Х. Турченюк (Філядельфія), Х. і С. Шмотолоха (Сан Хозе, Каліф.);
по $20.00 — о. митрат Я. Гайманович, М. і С. Звонок, М. і А. Лебідь, С. і В. Микитюк, О. Морозович, д-р Г. Рудницька, І. та Р. Темертей, Н. Чириба, О. і О. Шевчук (Монтреаль), Я. і М. Харчун (Оттава), О. і П. Чапельські, М. Цяпа (Ен Арбор, Міш.);
по $15.00 — В. та І. Мушка (Оттава), В. і О. Огар (Ен Арбор, Міш.);
по 10.00 — Б. Балицький, С. Барабаш, І. Бачинська, Л. Брикович, В. і Н. Бродович, І. та М. Гладилович, М. Давидодович, А. та І. Доманчук, О. Кучарська, А. Лисак, М. і М. Лоґуш, Д. Маланчук, П. Марчишин, О. Маців, Б. Мончак, С. Потрашко, Я. Пришляк, Я. і Д. Савка, д-р Р. Сербин, В. Турченюк, О. Турченюк, Т. Турченюк, І. Шевчук-Кларксон (Монтреаль), д-р В. і З. Бровинські, д-р А. і Є. Гумецькі, Т. Шевчук (Ен Арбор, Міш.), Р. і Л. Лоґуш (Торонто), К. Масійчук (Оттава), Т. Гайзел (Чікаґо);
$9.00 — С. Король (Монтреаль);
по $5.00 — М. Баран, М. Брикович, Н. Винницька, О. Дольницька, М. Дзерович, М. Кіт, Корійчук, Н. Кузишин, о. І. Куташ, Л. Левицька, С. Мацук, Б. Мельник, Г. Ощипко, С. Панишак, Д. і М. Плавюки, В. Роніш, М. Струмінська, М. Чайківська (Монтреаль), Т. Мушка, Т. Мушка (Оттава), Л. і Л. Панчак (Брайтон, Міш.), І. та М. Пахолок, Е. і С. Рогач (Ен Арбор), П. і Л. Фіцай (Вайтмар Лейк, Міш.);
$2.00 — О. Чарторинська (Монтреаль).

•

Дар на ЕНЦИКЛОПЕДІЮ УКРАЇНОЗНАВСТВА, замість квітів у пам'ять

бл. п. Орисі Судчак

зібрано в Монтреалю, 18-20 квітня 1981 р.:

$50.00 — М. Стрілецька і М., К. та Б. Роговські (сестра і брати в Канаді та США);
по $10.00 — Г. Михальчук, В. та І. Мушка (Оттава), Л. Брикович, О. Весоловська, М. і А. Гладилович, І. Павлів, д-р Г. Рудницька, Й. і З. Роніш, В. і О. Темко, Е. і Г. Сенишин;
по $5.00 — С. Баб'як, Н. Балущак, В. Гаврилюк, М. Дідух, М. Паньків, І. Сеник, Я. Хохлач.

Усім Жертводавцям складає Родина, Українське Історичне Товариство і редакція Енциклопедії Українознавства СЕРДЕЧНУ ПОДЯКУ.

Ділимося сумною вісткою з Рідними і Приятелями, що 23-го червня 1981 року, в Емрідж, Па., з Волі Всевишнього, несподівано, на 29-му році життя, відійшов у Вічність

бл. п.

о. ЄВГЕН КРИВОЛАП

настоятель парафії св. Володимира Української Православної Церкви в Емрідж, Па., народжений 1-го грудня 1951 р. у Філядельфії, Па.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ: ПАРАСТАС в середу, 24-го червня 1981 р., о год. 7-ій веч. в Церкві-Пам'ятнику в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

ПОХОРОН в суботу, 27-го червня 1981 р. ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА о год. 10-ій ранку в Церкві-Пам'ятнику, а опісля на цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

В безмежному горю:

МІЛЯ — мати
МАРІЯ — дружина
ВОЛОДИМИР — брат
Д-р ЮРІЙ І ОЛЯ КРИВОЛАП — дядько і тітка
ЮРІЙ КРИВОЛАП — двоюрідний брат

ПРАВНИЧА СЕКЦІЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА
та
ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ПРАВНИКІВ в ЗСА

повідомляють з правдивим смутком, що 20-го червня 1981 р., помер у Ню Йорку, народжений 18-го лютого 1910 р. в Перемишлі, й був похоронений на українському цвинтарі св. Андрія в Бавд Бруку в Нюджерському стейті

сл. п.

Д-р ВОЛОДИМИР САВЧАК

кол. адвокат, член керівних органів Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗСА і голова Товариства Українських Правників у ЗСА.

•

Схиляючи голови в пошані до великого труду й заслуг Покійника для всієї української громади, зокрема її правничого стану, складаємо Його Достойній Дружині п. Мирославі, Доні Марті Савчук й цілій Родині вислови глибокого співчуття наших членів з приводу Їх неповоротної втрати.

УПРАВИ НТШ і ТУП

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що 22-го червня 1981 року в Міннеаполіс, Мінн., несподівано, упокоївся в Бозі,

наш Найдорожчий МУЖ, ТАТО і ДІДО

бл. п.

ВАСИЛЬ МИХАЙЛО ДОРОЩАК

проживши 84 р. трудолюбивого життя, народжений в Золочеві, Україна.

ПАРАСТАС — в середу, 24-го червня 1981 р. в похоронному заведенні Капала Ґлобек в Міннеаполісі, Мінн., о год. 8-ій веч.

ПОХОРОН — в четвер, 25-го червня 1981 р., о год. 9-ій ранку, з того ж похоронного заведення до церкви св. Константина в Міннеаполісі, Мінн., а опісля на Gethsemane cemetery.

Горем прибиті:

дружина — АННА
син — д-р ІВАН ДОРОЩАК з дружиною НАДІЄЮ
внуки — АНДРІЙ, МИХАСЬ, НАТАЛКА і МАРУСЯ
сестра — СТЕФАНІЯ РУДА
Ближча і дальша Родина в Україні і діяспорі

Виступи українців у Джорджії

Українці в Джорджії мали вже цього року нагоду проявити себе у своїй культурно-національній праці. Першою цікавою подією тут була участь українців в Інтернаціональному Фестивалі Мистецтва влаштованому 2-го травня на Північному кемпусі Декалбського коледжу, в якому брало участь багато національностей. Від українців виступили капеля бандуристок „Червона Рута" під проводом Лариси Темпель-Барабаш. Від Асоціяції Українців Джорджії виступав хор рідношкільної дітвори під диригентурою Ярусі Гайдук. Тереза Лозінська влаштувала показ писанок і керамічних виробів, прикрашених українськими взорами. Все це була її власна продукція і то на високому мистецькому рівні. Алла Марченко з іншими жінками мала розпродаж українських тортів. З цієї нагоди президентка АУД А. Марченко мала нагоду 27-го квітня бути на інтерв'ю на одній з місцевих радіостанцій, де вона інформувала про українців та про працю АУД. Це була вдала і корисна імпреза, яка до того ще й частинно оплатила себе.

Особливо милою несподіванкою був також виступ українців Джорджії в місті Мейкон 31-го травня в американській баптистській церкві Лоренс Драйв. Пастором в ній є національно свідомий і активний українець з Пітсбургу — Стефан Крисалка, який колись належав до української пресвітерської церкви в тому місті. Будучи старшиною при американському війську в Джорджії, він оженився з місцевою американкою. Пізніше, скінчивши богословіє, він став баптистським пастором. Його дружина з дітьми полюбили український нарід та його культуру. Вони стараються краще пізнати життя і стремління українського народу. Тому їхня дочка провела вже кілька літніх місяців на Союзівці. Сам пастор Крисалка зі своєю дружиною кількакратно відвідав Україну, а останньо — українців в Югославії.

Приїхавши до Мейкон, наші співаки мали милу несподіванку. Сам пастор, його дружина, дочка і невістка були в вишитих сорочках; його церковна громада приготувала спільний обід для всі учасників; заповіджено вечірнє Богослуження та українську імпрезу. Молитву перед їжою по-українськи провів пастор В. Боровський, а по-англійськи — пастор С. Крисалка.

Український виступ у цій церкві складався з промови О. Боровської, яка здобула свою богословську освіту в Англії. Вона розказала про воєнні переживання її з родиною під час Другої світової війни. Хор АУД проспівав кілька церковних і народних пісень під диригентурою Ольги Андервуд-Цегельської, а капеля бандуристок у супроводі бандур проспівала кілька українських пісень. Після них проспівали дуетом і тріо дві народні пісні М. Міллер, Л.Келли, і Д. Лозинський. На закінчення пастор Крисалка проспівав одну народну пісню. Тут варто згадати, що тиждень перед цим капеля бандуристок завдяки старанням пастора Крисалки, мала нагоду виступити на телевізійній станції в Мейконі.

На закінчення цього виступу президентка АУД А. Марченко подякувала пасторові та його церковній громаді за їхнє запрошення і сердечну гостинність, властиву американцям тут, на півдні.

Кожний із нас, українців, відчув, що саме це українцям, у першу чергу, треба робити у вільному світі для добра України — нести українську правду у цей світ, плекаючи дух правдивої християнської любови, єдности і терпимости поміж собою і у відношенні до інших народів, між якими Бог нам дав нагоду жити.

В.Б.

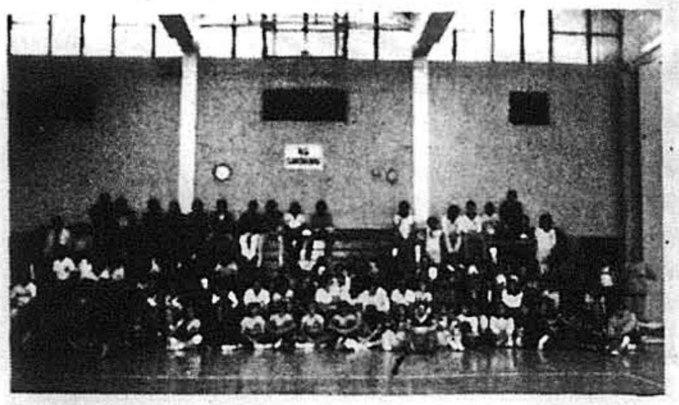

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

ФОТОРЕПОРТАЖ З 24-ОХ ВІДБИВАНКОВИХ ПЕРШОСТЕЙ УСЦАК — 1981 РОКУ.

Учасники 24-ох відбиванкових першостей УСЦАК, що їх господарем було УСВТ „Ч. Січ".

Збірна „зірок" турніру, що були нагороджені золотими медалями УНСоюзу: Н. Пасловський, А. Казура, „Ч. Січ"; І. Еліяшевський, О. Станько (відсутній П. Стефанюк), СУМ — Торонто; і О. Олексюк, „Леви" Чікаго. В другому ряді: О. Мосієнко, О. Твардовський і О. Напора, члени Проводу турніру.

Трофеї і медалі, уфундовані Українським Народним Союзом, вручив разом із членами проводу турніру головний редактор „Свободи" і офіційний представник УНС Зенон Снилик. Трофей віцечемпіонкам турніру, дружині УСВТ „Ч. Січ" вручив Зенон Снилик капітанові Марійці Ганич.

Збірна „зірок" жіночої групи з медалями УНС: М. Дахнівська, У. Білинська („Леви") М. Ганич (відсутній І. Дармохвал („Ч. Січ"), А. Голембйовська, Р. Білинська („Леви").

Чемпіонки жіночої групи турніру з дружини УАСТ „Леви" Чікаго: У. Білинська, Б. Білинська, О. Дахнівська, І. Дачишин, М. Дзвіник, А. Голембйовська, М. Дахнівська, після вручення їм Трофеїв. У другому ряді — члени Проводу турніру: д-р Т. Гунчак, О. Мосієнко, О. Напора і О. Твардовський.

Дружина віцепемпіонок УСЦАК - 1981, перший ряд (зліва): О. Бурачинська, Л. Тицька, П. Котляр. У другому ряді: І. Дермохвал, М. Ганич, капітан і тренерка І. Пасловська. В третьому ряді: М. Панько і С. Моравська.

Першуни групи чоловіків, дружини СУМ — Торонто: І. Еліяшевський, Ю. Тарнавський, О. Станько, Р. Комаровський, Б. Івасюк (відсутній П. Стефанюк) з Трофеями чемпіонів.

Віцечемпіони відбиванки УСЦАК - 1981 року: у першому ряді (зліва): Б. Іваськів, Р. Бойчук, М. Паславський, А. Галинський, П. Гунчак. У другому ряді: Н. Паславський, капітан і тренер, А. Казура, Б. Новаківський, Ю. Темницький.

(Світлив Іван Ориняк)

Нова...

(*Продовження зі стор. 2*)

кажучи іншими словами, треба збільшити економічну активність, у тому також затруднення робітників, безробіття яких сягає біля вісім мільйонів осіб.

Це були додатні сторони нової економічної політики Уряду ЗСА. Економічне плянування теоретично виглядає доволі стимулюючим, а з цим воно скріплює сподівання поліпшення економічної ситуації країни. Тому президент Роналд Реґен у своїй промові до Конгресу 28-го квітня ц.р. наголосив конечність схвалення його господарської програми в цілості, і приступлення до акції. У цій доволі хаотичній господарській ситуації — важливо привернути довір'я громадянства, без кооперації якого програма не буде успішною. В минулому, багатократно обіцювано громадянству різні блага і полегші, але цього ніколи не додержано. Тому так важливо переконати громадянство на основі практичних фактів, що ця економічна програма буде діяти в його користь, і на поліпшення народного господарства країни. Якщо так станеться, тоді Уряд здобуде повну підтримку громадян в реалізації нової економічної політики, а це буде запорукою успіху заплянованої реформи країни.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

ОЛЕГ ГРИНИШИН, член УНС Відд. 207 Галицька Січ в Дірфілд, Масс., помер 8-го травня 1981 р. на 90-му році життя. Нар. в Зах. Україні; членом УНС став у 1922 р. Залишив у смутку багато членів своєї родини. Похорон відбувся 11-го травня 1981 р. на українському цвинтарі у Вітлей, Масс.

Вічна Йому Пам'ять!
Павло Рева, секр.

КАСЯ ЗАЙОНЧКОВСЬКА, членка УНС Відд. 247 у Вілмінгтон, Дел., померла 26-го березня 1981 р. на 88-му р. життя. Нар. 1894 р. в с. Молодовичі, Перемишль, З. Україна; членкою УНС стала у 1927-му р. Залишила у смутку сина, дві доньки, 7 внуків і 8 правнуків. Похорон відбувся 30-го березня 1981 р. на цвинтарі Ґрейслови Меморіял Парк у Ґрейслови Меморіял Парк, у Фернгурст, Дел.

Вічна Їй Пам'ять!
Михайло Маср, секр.

ЄВДОКІЯ ВОЗНЯК, членка УНС Відд. 373 Сестрицтва Любови в Ст. Люіс, Мо., померла 15 квітня 1981 р. на 62-му р. життя. Нар. 1916 р.у Вербівці, Тернопіль, Україна; членкою УНС стала у 1950 р. Залишила у смутку Романа, доньку Надію та сестри Марію і Гелен. Похорон відбувся 17-го квітня 1981 р. на цвинтарі Вознесіння в Ст. Люіс.

Вічна Їй Пам'ять!
Ярослава Вільямс, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 28-го ЧЕРВНЯ 1981 р.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. Дж. Річні загальні збори С-ва Любов 37-го Відд., о год. 12:30 по пол. у малій церковній залі. Просимо всіх членів прибути на ці збори. На порядку: звіти Управи, К. Комісії та вибір Управи на 1981 р. На зборах буде присутній головний організатор УНС п. В. Оріховський. По зборах буде перекуска. — Анна Гнатюк, секр.

Чи це моя...

(*Продовження зі стор. 2*)

приятелі твердять, що це був би добрий реєстр частини культурного життя для нашої історії. Ці рецензії, надруковані в щоденнику, лежатимуть в пивниці і ніхто не знатиме про них, хіба якийсь спеціяліст - науковець зможе ними цікавитися. Надруковані в книжці, що могла б зватися „Українська література у вільному світі", чи якось інакше, ці рецензії були б доступні ширшому загалові.

Якби можна було зорганізувати всіх авторів, про книжки яких я писав рецензії, то можна було б тоді спільними силами видати книжку з рецензіями, та я добре знаю, що це неможливе. Знаю також, що важко було б знайти такого мецената, який хотів би допомогти українській літературі та видати цю книжку, про яку колись згадували б в історії української літератури у вільному світі, не забуваючи і про її видавця, бо про нього була б згадка в цій книжці.

Якби воно не було, а я ще раз згадую про це, що моя книжка „Література життя" могла б бути не останньою моєю книжкою, а передостанньою...

Принаймні мої щирі приятелі і любителі української літератури так думають. А ця моя стаття колись може бути доказом на те, як ставилися мої сучасники до рідної літератури у вільному світі під час поневолення Москвою України...

Дуже прикро було б мені, якби хтось міг подумати, що я пишу рядки для самохвальби, а не „для загального добра".

Бо скажіть самі: чи за 20 або й 30 років не цінною була б книжка, в якій були б оцінки двох або й трьох соток книжок, друкованих у тому часі, коли в Україні лютувала Москва?